

Baltic Urban Lab degradēto teritoriju definīcija un rekomendācijas nacionālās politikas pieeju uzlabošanai saistībā ar degradēto teritoriju integrētu tālāko attīstību

Pastāv liels pieprasījums pēc degradēto teritoriju tālākas attīstības, lai Eiropas pilsētas varētu attīstīties daudz ilgtspējīgākā veidā. Tomēr centrālajā Baltijas reģionā nepastāv senas tradīcijas nacionālās politikas pieejā attiecībā uz degradēto teritoriju tālāku attīstību. Valstīs - Igaunijā, Somijā, Latvijā un Zviedrijā - degradēto teritoriju tālāka attīstība primāri tiek risināta, izmantojot vides politiku, kā arī vietējās un reģionālās politikas pamatnostādnes pilsētvides attīstībā un plānošanā. Secinājumos no valstu pārskatiem¹, kas organizēti Baltic Urban Lab projektā, tiek parādīts, ka centrālajā Baltijas reģionā ir reti sastopamas nacionālās pieejas, kurās tiktu apvienota vides augsnes pārvaldība ar pilsētvides attīstību. Tas var radīt izaicinājumu degradēto teritoriju tālākai attīstībai reģionā, kā arī pastāv nepieciešamība pēc daudz integrētākas vai holistiskākas pieejas, lai veicinātu sadarbību starp ekspertiem, kas atbildīgi par augsnes attīrīšanu un pilsētvides dizainu.

Tā kā degradētās teritorijas bieži vien atrodas pievilcīgās vietās tuvu pilsētu centriem un esošajiem dzīvojamajiem rajoniem, tad palielinās to pušu un dalībnieku skaits, kas ir ieinteresēti šo teritoriju attīstībā. Publiskās-privātās partnerības, kurās notiek sadarbība starp pašvaldībām, zemes īpašniekiem un attīstītājiem, var būt īpaši noderīgas degradēto teritoriju atjaunošanas projektos, ne tikai publiskā finansējuma ierobežojumu dēļ. Tomēr problēmjautājumi par zemes īpašumtiesībām, kā arī tehniskās, ģeoloģiskās un finanšu grūtības, kas saistītas ar piesārņoto teritoriju attīrīšanu, un jautājumi par atbildību, turpina būt par galvenajiem izaicinājumiem, ar ko jāskaras degradēto teritoriju tālākajā attīstībā. Papildus tam ir nepieciešams efektīvāk iesaistīt iedzīvotājus un citas puses šo teritoriju attīstībā, lai risinātu dzīves kvalitātes, vienlīdzības un kultūras mantojuma jautājumus.

Baltic Urban Lab projekta degradēto teritoriju definīcija

Eiropā nepastāv kopīgi norunāta definīcija par to, kas ir degradēta teritorija. Baltic Urban Lab ir pieņemta definīcija, kas ir izstrādāta vairākos Eiropas degradēto teritoriju projektos, pēdējā versija ir no Cabernet Networks² pētījuma, lai labāk atspoguļotu šodienas izaicinājumus. Baltic Urban Lab pievienoja Cabernet definīcijai dažus aspektus, kas saistīti ar integrētu plānošanu un partnerībām.

Pilsētvides degradētās teritorijas ir teritorijas, kuras:

- tiek ietekmētas no teritorijas iepriekšējās/esošās (bieži vien rūpnieciskās) izmantošanas un apkārtējām teritorijām;
- ir pamestas, nepietiekami izmantotas un/vai var tikt tālāk attīstītas veidos, kuros tiek atbalstītas vietējās pūles īstenojot ilgtspējīgu pilsētvides attīstību;
- var būt ar piesārņojuma problēmām;
- bieži ietver vēsturiski vērtīgus apgabalus un arhitektūru;
- būtu nepieciešams plānot un attīstīt atbilstoši integrētai pieejai, kas balstīta uz partnerībām starp dažādām ieinteresētajām pusēm, ieskaitot: valsts sektoru, attīstītājus, zemes īpašniekus, iedzīvotājus un citus ieinteresētos dalībniekus;

Visām centrālās Baltijas valstīm kopīgi ir neatrisināti izaicinājumi, meklējot labākos veidus, kā veicināt piesārņoto teritoriju attīrīšanu un degradēto teritoriju tālāku attīstību. Balstoties uz šiem izaicinājumiem, **Baltic Urban Lab projektā ir identificētas rekomendācijas nacionālajām iesaistītajām pusēm, kuras vēlas veicināt degradēto teritoriju turpmāku attīstību savās valstīs. Šajās rekomendācijās tiek aicināts uz daudz koordinētāku nacionālo politiku pieeju degradēto teritoriju turpmākajā attīstībā. Tās var tikt izmantotas kā nacionālās vadlīnijas degradēto teritoriju turpmākajā attīstībā, daudz plašākā pilsētvides attīstības perspektīvā. Baltic Urban lab rekomendācijas:**

- Atbildīgo pušu identificēšana plānošanai un piesārņoto teritoriju attīrīšanas finansēšanai var būt izaicinošs uzdevums. Šī iemesla dēļ būtu jāsniedz ieteikumi par dažādo pušu (piem., vietējās varasiestādes un zemes īpašnieki) lomām un atbildību, finansējot piesārņoto teritoriju nepieciešamo attīrīšanu.
- Nacionālajām iesaistītajām pusēm vajadzētu veicināt un atbalstīt sadarbību starp vietējām pusēm ar atšķirīgu atbildību pilsētvides attīstībā. Piemēram, būtu jāiedrošina sadarbība starp dažādiem departamentiem, kas atbildīgi par mobilitāti, vidi un celtniecību, lai nodrošinātu, ka tiek īstenota potenciālā attīstības kopdarbība.
- Valstīm būtu nepieciešams veikt koordinētu potenciālo degradēto vietu inventarizāciju, ieskaitot piesārņojuma stāvokļu novērtēšanu, kā pamatu nacionālo politiku veidošanai. Inventarizācijas rezultātā var būt iespējams noteikt degradēto teritoriju attīstības prioritātes.
- Degradēto teritoriju attīstībā būtu jāvadās pēc ekonomiski, ekoloģiski un sociāli ilgtspējīgas attīstības, vietējiem un nacionāliem mērķiem un stratēģijām. Var izveidot nacionālo finansējumu, lai paātrinātu degradēto teritoriju attīstību un izveidotu attīrīšanas procesu, lai veicinātu privātās investīcijas.
- Izmantojot nacionālas vadlīnijas, būtu jāpalīdz pilsētām identificēt kultūras vērtības, kas saistītas ar rūpniecisko vēsturi degradētajās teritorijās, kā arī plānot nākotni, kura ir sasaistīta ar vietējo vēsturi.
- Nacionālajām pusēm būtu jāveicina un jāatbalsta vietējās puses attīstīt jaunus sadarbības veidus, lai nodrošinātu pietiekamu finansējumu vides uzlabošanas aktivitātēm. Tajā pašā laikā ir svarīgi nodrošināt iedzīvotāju iesaistīšanos, kā arī lēmumu pieņemšanas caurspīdīgumu un leģitimitāti, veicot darbu pilsētvides degradēto teritoriju attīstībā.
- Nacionālās puses varētu funkcionēt kā starpnieki starp vietējo valstisko sektoru un degradēto teritoriju zemes īpašniekiem, it sevišķi gadījumos, kad sadrumstalota īpašumtiesību struktūra ir šķērslis teritorijas atjaunošanā.

Uzzināt vairāk:

- 1) [Plānošanas sistēmas un likumdošana degradēto teritoriju attīstībā centrālā Baltijas reģiona valstīs \(Baltic Urban Lab darba dokuments Nr.2\).](#)
- 2) [Ilgtspējīga degradēto teritoriju atjaunošana, Cabernet Network ziņojums, 2006](#)
[Degradēto teritoriju tālāka attīstība centrālajā Baltijas reģionā \(Nordregio politikas īss izklāsts\)](#)
[Publiskā-privātā-iedzīvotāju partnerība pilsētvides plānošanā \(Baltic Urban Lab darba dokuments Nr.1\)](#)

